

Journal of Research in Educational Systems

Volume 17, Issue 61, 2023
Pp. 46-56

Print ISSN: 2383-1324
Online ISSN: 2783-2341

Homepage: www.jiera.ir

Article Info:

Article Type:
Research Article

Article History:
Received May 03, 2023
Received In Revised Form
July 12, 2023
Accepted July 20, 2023
Published Online July 23,
2023

Keywords:
Social networks,
Differentiation,
Communication patterns,
Teenagers

Prediction of Dependence on Social Networks Based on Differentiation and Communication Patterns in Teenagers

Roshanak Esmaili¹ | Akbar Mohammadi² | Sara Haghighat³

1. Ph.D. Student in Educational Psychology, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran. E-mail: esmaili4r@gmail.com
2. *Corresponding Author*, Assistant Professor, Department of Psychology, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran. E-mail: psyhic2006@gmail.com
3. Assistant Professor, Department of Psychology, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran. E-mail: sarahaghighat58@yahoo.com

ABSTRACT

The present study was conducted with the aim of presenting prediction of dependence on social networks based on differentiation and emotional communication patterns in teenagers of Tehran city in 2022. This research was descriptive-correlational in terms of the type of applied goal and the method of data collection. The statistical population was 90,000 students of the second secondary level in the 22nd district of Tehran, and 300 people were selected by multi-stage cluster sampling based on Morgan's table. In order to collect data, the social network dependence questionnaire of Kajbaf, Sashabani, Nikbakht and Farahani (2016), the Revised Scale of Family Communication Pattern (RFCP) Kothner and Fitzpatrick (2002) and the self-differentiation questionnaire of Skavron, Friedland (1998) were used. In order to analyze the data, Pearson correlation and stepwise regression tests were used. The correlation results showed that all the correlation coefficients are significant ($p < 0.01$). Based on the obtained results, the correlation between differentiation and dependence on social networks is significant ($p < 0.01$). The correlation between conformity orientation with dependence on positive social networks is significant and the correlation between dialogue orientation with dependence on negative social networks is significant. According to the obtained results, the dependence on social networks can be explained by using predictive variables of differentiation and communication patterns. The results of this study can help educational specialists in examining adolescent issues.

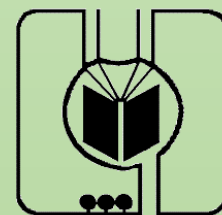
Cite this article: Esmaili, R., Mohammadi, A., & Haghighat, S. (2023). Prediction of Dependence on Social Networks Based on Differentiation and Communication Patterns in Teenagers. *Journal of Research in Educational Systems*, 17(60), 46-56. <https://doi.org/10.22034/jiera.2023.394582.2960>

© The Author(s)

Publisher: Iranian Educational Research Association

DOI: <https://doi.org/10.22034/jiera.2023.394582.2960>

پژوهش در نظام‌های آموزشی

دوره ۱۷، شماره ۶۱، ۱۴۰۲
ص ۴۶-۵۶

شاپا (چاپی): ۱۳۲۴-۲۳۸۳

شاپا (الکترونیکی): ۲۳۴۱-۲۷۸۳

Homepage: www.jiera.ir

درباره مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۳/۰۲/۱۴۰۲

تاریخ بازنگری: ۲۱/۰۴/۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۲۹/۰۴/۱۴۰۲

تاریخ انتشار: ۰۱/۰۵/۱۴۰۲

واژه‌های کلیدی:

الگوهای ارتباطی،

تمایز یافتگی،

شبکه‌های اجتماعی،

نوجوانان

پیش‌بینی وابستگی به شبکه‌های اجتماعی بر اساس تمایز یافتگی و الگوهای ارتباطی در نوجوانان

روشنک اسمعیلی^۱ | اکبر محمدی^۲ | سارا حقیقت^۳

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران. رایانامه:

esmaili4r@gmail.com

۲. نویسنده مسئول: استادیار، گروه روان‌شناسی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران. رایانامه:

psychic2006@gmail.com

۳. استادیار، گروه روان‌شناسی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران. رایانامه:

sarahaghighat58@yahoo.com

چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی وابستگی به شبکه‌های اجتماعی بر اساس تمایز یافتگی و الگوهای ارتباطی هیجانی در نوجوانان شهر تهران در سال ۱۴۰۰-۱۴۰۱ انجام گرفت. این پژوهش از نظر نوع هدف کاربردی و روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت توصیفی - همبستگی بود. جامعه آماری کلیه دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم منطقه ۲۲ تهران به تعداد ۹۰۰۰۰ نفر بود که به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای بر اساس جدول مورگان تعداد ۳۰۰ نفر انتخاب شدند. به منظور گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌ی وابستگی به شبکه‌های اجتماعی حقایق و همکاران (۱۳۹۶)، مقیاس تجدیدنظر شده الگوی ارتباطی خانواده (Kothner and Fitzpatrick (RFCP) (2012) و پرسشنامه خود تمایز یافتگی Scowern and Friedland (1998) استفاده شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام استفاده شد. نتایج همبستگی نشان داد تمامی ضرایب همبستگی معنی‌دار می‌باشند ($p < 0/01$). بر اساس نتایج به دست آمده همبستگی بین تمایز یافتگی با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی در سطح آلفای ۰/۰۱ منفی معنی‌دار است. همبستگی بین جهت‌گیری هم‌نوایی با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مثبت معنی‌دار و همبستگی بین جهت‌گیری گفت‌و شنود با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی منفی معنی‌دار است. با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان وابستگی به شبکه‌های اجتماعی را با استفاده از متغیرهای پیش‌بین تمایز یافتگی و الگوهای ارتباطی تبیین نمود. نتایج این مطالعه می‌تواند به متخصصان آموزشی در بررسی مسائل نوجوانان کمک نماید.

استناد به این مقاله: اسمعیلی، ر.، محمدی، ا.، و حقیقت، س. (۱۴۰۲). پیش‌بینی وابستگی به شبکه‌های اجتماعی بر اساس

تمایز یافتگی و الگوهای ارتباطی در نوجوانان. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۷(۶۱)، ۴۶-۵۶.

<https://doi.org/10.22034/jiera.2023.394582.2960>

ناشر: انجمن پژوهش‌های آموزشی ایران

© نویسندگان

مقدمه

که مهم‌ترین دوران تغییر و تحولات را به‌ویژه در تفکر پشت سر می‌گذارند، توجه زیاد نشده است (Taylor, 2023). نوجوانان سعی می‌کنند بر رفتار کودکانه غلبه نمایند، مسئولیت رفتارشان را به عهده بگیرند و حتی آمادگی دارند تا مسئولیت کارهای دیگران را نیز به عهده بگیرند، نوجوان دچار نوعی تعارض درونی است، از یک‌سو تمایل ندارد تا از دوران کودکی خود پا فراتر نهد و از سوی دیگر تمایل به داشتن آزادی عمل و به عهده گرفتن مسئولیت است. هر گامی که نوجوان به‌سوی استقلال برمی‌دارد. ترس و نگرانی وی بیشتر می‌شود و بنابراین چندان تمایل ندارد تا پیوندهای خانوادگی را کاملاً قطع نماید. مفهوم تمایز‌یافتگی Bowen (1993) پلی است برای فهم وضعیت وابستگی متقابل. طبق نظر بوئن مردم را می‌توان بر طبق دامنه‌ای از آمیختگی با تمایز تا یافتگی بین عملکرد عاطفی و عقلانی‌شان مشخص کرد. در انتهای این دامنه، کسانی هستند که عواطف و عقلشان درهم‌آمیخته است و زندگی‌شان تحت تأثیر عواطف آنها قرار گرفته است (Adilova, 2023). در نتیجه این افراد انعطاف‌ناپذیر، و بیشتر وابستگی عاطفی به دیگران دارند. در انتهای دیگر، کسانی هستند که بیشترین تمایز‌یافتگی را دارند و عملکرد عقلی‌شان می‌تواند خودمختاری آنها را حفظ کند و در زمان‌های استرس، انعطاف‌پذیر، تطابق‌پذیر و مستقل از واکنش عاطفی به دیگران هستند. افراد دارای تمایز بافتگی بالا کمتر واکنش هیجانی نشان می‌دهند چون قادرند از طریق پاسخشان فکر کنند نه اینکه به موقعیت‌های برانگیزاننده هیجان واکنش نشان دهند (Skowron & Friedlander, 20134).

الگوهای ارتباطی خانواده یکی از کارکردهایی است که قادر به تأثیرگذاری بر فرزندان است (Coenor & fitzparker, 2012). Catoronia و همکاران (2014) نشان دادند جوانانی که والدینشان با علائق و تجارب مهم آنها ارتباط برقرار می‌کنند، به لحاظ تحصیلی موفق‌ترند (عالی پور بیرگانی، ۱۳۹۱). بر اساس نظریه شناختی رفتاری می‌توان گفت وقتی تعامل و صحبتی بین اعضای خانواده وجود ندارد و بر همنوایی بالا و همسانی عقاید والدین و فرزندان تأکید می‌شود، نوجوان ممکن است به این نتیجه برسد که اینترنت را به‌عنوان دوست

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های جامعه مدرن، تأثیر فزاینده ابزارهای ارتباطی بر خط (آنلاین)، به‌ویژه اینترنت در بین مردم است (Davis, 2014). استفاده بیش‌ازحد از اینترنت در فرهنگ‌های مختلف دیده می‌شود و جوانان بیشتر در معرض خطرات آن قرار دارند (Aydm & San, 2018). افزایش استفاده بیش‌ازاندازه از اینترنت در سال‌های اخیر، سبب شده که پدیده‌ای با عنوان اعتیاد به اینترنت ظهور یابد (فلاح، ۱۳۹۷). اعتیاد به اینترنت اصطلاحی بود که برای اولین بار توسط بانگ مطرح شد و مورد توجه اکثر متخصصان قرار گرفت (Lelisho, 2023). این پدیده یک رفتار غیرانطباقی است؛ رفتاری که در ادبیات روان‌شناسی، وابستگی و در ادبیات حقوقی، اعتیاد نام دارد (اکبرزاده و همکاران، ۱۳۹۹).

شبکه‌های اجتماعی، به‌عنوان شبکه‌های شخصی (خودخواهانه) که در آنها فرد در مرکز توجه است، شکل گرفتند (Boyd & Ellison, 2017). از این شبکه‌ها به‌عنوان یک پدیده مصرف جهانی نیز یاد می‌شود (Chen, 2023) که استفاده از آن در سال‌های اخیر افزایش قابل ملاحظه‌ای داشته است (Nielsen, 2019). پژوهش در خصوص استفاده و استفاده بیش‌ازحد از شبکه‌های اجتماعی را می‌توان بر اساس نظریه استفاده و رضایتمندی موردبررسی قرار داد (Ifinedo, 2016). این نظریه رویکردی است برای درک اینکه، افراد چرا و چگونه از رسانه‌ای خاص، برای برآوردن نیازهای خود استفاده می‌کنند (Severin & Tankard, 2012) و بر آنچه مردم با رسانه انجام می‌دهند، تمرکز دارد (Katz, 1959). بر اساس این نظریه، رسانه به شیوه‌ای هدف‌دار به‌منظور لذت بردن و رضایتمندی استفاده می‌شود که از این منظر، شباهت‌هایی با اعتیاد دارد (Kwon & Wen, 2015).

مشکل دیگر معتادین، نداشتن یا نقص در مهارت‌های تدابیر زندگی و روش‌های سازگاری با مشکلات است و برای فراموشی مشکلات به اعتیاد روی می‌آورند و هرگونه تلاش برای ترک وابستگی و وسوسه مصرف اغلب به شکست منجر می‌شود (Orman, 2013). پژوهش‌های زیادی در مورد تمایز خود روی بزرگ‌سالان و زوج‌ها صورت گرفته و به نوجوانان

شد و به دنبال آن، موفقیت‌های تحصیلی، شغلی و نظایر آن را تجربه خواهند کرد و این جریان جامعه‌ای سالم را پیش‌بینی می‌کند. بر مبنای این برداشت می‌توان به صورت پیوستاری چنین مطرح نمود که الگوی ارتباطی مطلوب و رضایت‌بخش، به تبع آن عملکرد تحصیلی موفق و اعتیاد به اینترنت کمتری را به دنبال دارد و برعکس چنانچه الگوی ارتباطی خانواده مبتنی بر همسانی و یکسانی عقاید باشد، مسائل و مشکلاتی مانند عدم موفقیت تحصیلی و استفاده شدید از اینترنت را تجربه خواهد کرد. با استناد به مطالعات پیشین و تأکید بر پیامدهای منفی وابستگی به اینترنت برای فرد از جمله کاهش روابط اجتماعی و مشکلات تحصیلی لازم است مسئله اینترنت مورد مطالعه قرار گیرد. وابستگی به اینترنت در فضای مجازی، از مهم‌ترین معضلات جمعیت نوجوان و جوانان به شمار می‌رود (حقایق و همکاران، ۱۳۹۶). از آنجاکه وابستگی به شبکه‌های اجتماعی در جامعه رو به گسترش است و از طرفی، خودافشایی در فضای برخط نیز می‌تواند به اعتبار بسیاری از افراد لطمه وارد کند؛ بنابراین، ضرورت دارد تحقیق جامع‌تری در این زمینه انجام شود تا بتوان با دید بهتری تصمیم‌های پیشگیرانه گرفت. این پژوهش قصد دارد به پی‌بینی وابستگی به شبکه‌های اجتماعی بر اساس تمایز یافتگی و الگوهای ارتباطی در نوجوانان بپردازد. بر این اساس، سؤال اساسی پژوهش این است که: آیا تمایز یافتگی و الگوهای ارتباطی قادر به پیش‌بینی وابستگی به شبکه‌های اجتماعی می‌باشند؟

روش

این تحقیق از نظر نوع هدف کاربردی و روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم منطقه ۲۲ تهران به تعداد ۹۰۰۰۰ نفر بودند. روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای بود که از بین مدارس منطقه ۲۲ شهر تهران چهار مدرسه به صورت تصادفی انتخاب شدند. از ۴ مدرسه انتخاب‌شده ۲ مدرسه به صورت تصادفی گزینش شدند و سپس از هر مدرسه ۴ کلاس به شکل تصادفی به عنوان نمونه نهایی لحاظ شدند. به منظور تعیین حجم نمونه از جدول

صمیمی خود که به راحتی می‌توان با او ارتباط برقرار کرد، انتخاب کند (حامدی نصب و آیتی، ۱۳۹۸). در چنین خانواده‌هایی فرد ممکن است فرض کند که چون عقایدش در خانواده مورد احترام قرار نمی‌گیرد، هیچ‌کس خارج از شبکه‌های اینترنتی او را دوست ندارد و حمایت نمی‌کند (غلامزاده بافقی و جمالی بافقی، ۱۳۹۷) و تنها در محیط اینترنت مورد احترام قرار می‌گیرد. در نتیجه، این برداشت نادرست منجر به تمایل شدید نوجوان به سمت اینترنت می‌شود (صالحی و همکاران، ۱۳۹۴). حامدی نصب و آیتی (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای بر روی نوجوانان گروه سنی ۱۵ تا ۱۸ سال به بررسی الگوهای ارتباطی و هویت‌یابی دانش‌آموزان پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد میزان تمایز یافتگی نوجوانان با هویت‌یابی رابطه مستقیم دارد. دانش‌آموزانی که در کسب هویت موفق عمل کرده‌اند اغلب تمایز یافتگی سالم را تجربه می‌کنند و میزان رفتارهای پرخطر در آنان نیز پایین‌تر است. در مطالعه دیگری عالی پور بیرگانی (۱۳۹۱) نشان دادند تعاملات زوجین با فرزندان نوجوانان نقش بسزای در موفقیت تحصیلی آنان دارد. این مطالعه نشان داد الگوهای ارتباطی خانوادگی در تمایز یافتگی و رشد اجتماعی نوجوانان و در نتیجه کاهش آسیب‌های اجتماعی تأثیرگذار است. نتایج این مطالعه نشان داد الگوهای ارتباطی نه تنها در رشد فردی بلکه در ارتقای کارکردهای اجتماعی نوجوانان تأثیرگذار است.

با توجه به بحث چالش‌برانگیز استفاده افراطی برخی از دانش‌آموزان در استفاده از اینترنت و عدم آگاهی آن‌ها از وابستگی اینترنتی و مشکلاتی که در این زمینه ممکن است برای آن‌ها پیش بیاید که اغلب ممکن است بر موفقیت و عملکرد تحصیلی یا شغلی آن‌ها نقش داشته باشد، همان‌گونه که مانند سایر اعتیادها و وابستگی‌ها بر روی هیجانات و دیگر موارد روان‌شناختی مطرح شده است. با توجه به اهمیت خانواده و اینکه نخستین و بلاواسطه‌ترین شبکه روابطی است که هر فرد در آن رشد یافته و این شبکه همه انسان‌ها را در بر گرفته است. بدین معنی که چنانچه الگوی ارتباطی خانواده مبتنی بر تعاملات بازی مشارکتی با یکدیگر و گفت‌وشنود باشد، اعتیاد به اینترنت در نوجوانان کم خواهد

بسیاری مورد تأیید قرار گرفته است. در پژوهش‌هایی که توسط کوروش نیا و لطیفیان (۱۳۸۶) و کشتکاران (۱۳۸۸) بر روی دانشجویان شهر شیراز انجام شد، پایایی این پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت که برای جهت‌گیری گفت‌وشنود و جهت‌گیری همنوایی به ترتیب ۸۵/۰ و ۷۴/۰ به دست آمد. تجلی و اردلان (۱۳۸۶) نیز در پژوهشی بر روی نوجوانان و دانش‌آموزان دبیرستانی پایایی این پرسشنامه را با روش آلفای کرونباخ مورد بررسی قرارداد، که پایایی ۰/۹۱ در جهت‌گیری گفت‌وشنود و ۰/۸۸ در جهت‌گیری همنوایی محاسبه کرده است که این ضرایب حاکی از پایایی بالای مقیاس مذکور است. در مطالعه حاضر ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۷ محاسبه شده است.

- پرسشنامه خود تمایز یافتگی^۳: توسط Scowern & Friedland (1988) ساخته شده دارای ۴۶ سؤال است و ۶ درجه‌ای لیکرت است و نمره بالاتر منعکس‌کننده سطح تمایز یافتگی بالاتر است. این پرسشنامه ۴ بعد واکنش هیجانی، جایگاه خود، گریز عاطفی و هم‌جوشی با دیگران را می‌سنجد. آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۸۸ است. Scowern & Friedland (1988) ضریب آلفای کرونباخ را برای گل پرسشنامه تمایز یافتگی خود ۰/۸۸ و برای خرده مقیاس‌های واکنش‌پذیری عاطفی ۰/۸۳، جایگاه من ۰/۸۰، هم‌آمیختگی با دیگران ۰/۸۲ و جدایی عاطفی ۰/۸۰ به دست آوردند. Nut & Scowern (2004) ارتباط معکوس و معنی‌دار بین نمرات این پرسشنامه و اضطراب مزمن به دست آوردند که بیانگر روایی محتوایی آن است. در مطالعه حاضر ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۹۸ محاسبه شد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی در جدول ۱ ارائه شده است. در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی نمرات مربوط به متغیر تمایز یافتگی و الگوهای ارتباطی، شامل چولگی و کشیدگی به همراه شاخص‌های میانگین و انحراف استاندارد نمرات ارائه شده است.

مورگان استفاده شد که بر اساس حجم جامعه تعداد ۲۹۰ نفر انتخاب شدند. از نظر ویژگی‌های جمعیت شناختی ۲۳۴ نفر از دانش‌آموزان ۱۶ تا ۱۷ ساله و ۵۶ نفر ۱۷ تا ۱۸ ساله بودند. میانگین سنی ۱۷ سال و ۷ ماه بود. ۱۹ نفر آرزو داشتند که در خانواده‌ای تک سرپرست به دلایلی مانند فوت یکی از والدین یا طلاق زندگی می‌کردند.

ابزارهای مورد استفاده در پژوهش حاضر از قرار زیر است:
- پرسشنامه‌ی وابستگی به شبکه‌های اجتماعی^۱: برای سنجش وابستگی به شبکه‌های اجتماعی از پرسشنامه حقایق و همکاران (۱۳۹۶) برای سنجش وابستگی به شبکه‌های اجتماعی طراحی و تدوین گردیده، استفاده شد. این پرسشنامه شامل ۱۸ سؤال است که گزینه‌های به‌ندرت، گاهی اوقات، اکثر مواقع تا تقریباً همیشه است که به ترتیب برای هر گزینه نمرات از ۱ تا ۴ در نظر گرفته می‌شود. در نهایت مجموع نمرات به‌عنوان نمره کل آزمودنی محاسبه شد. ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه برابر ۰/۸۴ و روایی تشخیصی این پرسشنامه بین دو گروه مستقل بررسی شد که نتایج نشان داد تفاوت معنی‌داری بین دو گروه وجود دارد (۶/۹۳- $p < ۰/۰۵$) (اکبرزاده و همکاران، ۱۳۹۹). با استفاده از منحنی راک نقطه برش بهینه محاسبه شد که بر اساس دو شاخص حساسیت و ویژگی نمره ۳۹ به‌عنوان نقطه برش بهینه به دست آمد (اکبرزاده و همکاران، ۱۳۹۹). در مطالعه حاضر روایی با استفاده از همسانی درونی ۰/۹۸ محاسبه شده است و اعتبار این ابزار نیز با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ محاسبه شده است.

- مقیاس تجدیدنظر شده الگوی ارتباطی خانواده^۲: این پرسشنامه در سال ۱۹۷۲ توسط ریچی ساخته شد و در سال ۲۰۰۲ توسط Kothner and Fitzpatrick (2002) تجدیدنظر شده است. این مقیاس دارای ۲۶ گویه در طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت مورد سؤال قرار می‌گیرد، که نمره ۴ معادل کاملاً موافقم و نمره ۱۱ معادل کاملاً مخالفم است. ۱۱ سؤال اول جهت‌گیری همنوایی را می‌سنجد و بقیه جهت‌گیری گفت‌وشنود را مورد سنجش قرار می‌دهند. پایایی این ابزار در مطالعات

جدول ۱.

شاخص‌های توصیفی نمرات متغیر تمایز یافتگی و الگوهای ارتباطی و وابستگی به شبکه‌های اجتماعی

کشدگی	چولگی	انحراف استاندارد	میانگین	
۰/۱۸۴	-۰/۲۶۹	۶/۲۸۲	۳۳/۷۶	واکنش هیجانی
۰/۳۹۶	-۰/۴۳۸	۶/۲۸۴	۳۵/۲۶	جایگاه خود
۰/۷۹۶	-۰/۰۶۶	۶/۱۶۰	۳۹/۱۶	گریز عاطفی
۰/۸۰۳	-۰/۶۰۹	۶/۲۲۶	۳۲/۵۴	همجوشی با دیگران
-۰/۶۷۹	-۰/۰۸۲	۳/۳۲۲	۲۸/۴۴	جهت‌گیری هم‌نوایی
۱/۱۳۱	-۰/۷۲۴	۶/۳۴۵	۳۶/۸۵	جهت‌گیری گفت‌وشنود
۱/۰۹۹	۰/۴۹۷	۴/۷۳۵	۴۱/۸۰	وابستگی به شبکه‌های اجتماعی

مقادیر چولگی و کشدگی داده‌ها بین +۲ و -۲ است داده‌ها در سطح ۰/۰۵ از توزیع بهنجار برخوردارند. اطلاعات به‌دست‌آمده میانگین نمرات وابستگی به شبکه‌های اجتماعی برابر با ۴۱/۸۰ است. همچنین با توجه به اینکه مقادیر چولگی و کشدگی بین +۲ و -۲ است داده‌ها در سطح ۰/۰۵ از توزیع بهنجار برخوردارند. جدول ۲ ماتریس ضرایب همبستگی بین تمایز یافتگی، الگوهای ارتباطی با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی را نشان می‌دهد.

بر اساس اطلاعات به‌دست‌آمده میانگین واکنش هیجانی برابر با ۳۳/۷۶، جایگاه خود برابر با ۳۵/۲۶، گریز عاطفی برابر با ۳۹/۱۶ و میانگین همجوشی با دیگران برابر با ۳۲/۵۴ است. همچنین با توجه به اینکه مقادیر چولگی و کشدگی داده‌ها بین +۲ و -۲ است داده‌ها در سطح ۰/۰۵ از توزیع بهنجار برخوردارند. همچنین بر اساس اطلاعات به‌دست‌آمده میانگین جهت‌گیری هم‌نوایی برابر با ۲۸/۴۴ و میانگین جهت‌گیری گفت‌وشنود برابر با ۳۶/۸۵ است. همچنین با توجه به اینکه

جدول ۲.

ماتریس ضرایب همبستگی بین تمایز یافتگی، الگوهای ارتباطی با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
واکنش هیجانی	۱									
جایگاه خود	**۰/۴۵۶	۱								
گریز عاطفی	**۰/۵۵۷	**۰/۴۷۴	۱							
همجوشی با دیگران	**۰/۵۲۸	**۰/۵۲۵	**۰/۵۵۰	۱						
جهت‌گیری هم‌نوایی	**۰/۱۷۸	**۰/۲۱۲	-۰/۱۰۷	**۰/۲۶۹	۱					
جهت‌گیری گفت‌وشنود	**۰/۵۹۸	**۰/۵۷۳	**۰/۶۰۶	**۰/۶۳۹	**۰/۲۵۱	۱				
وابستگی به شبکه‌های اجتماعی	**۰/۵۰۱	**۰/۴۸۹	**۰/۵۳۵	**۰/۵۳۳	**۰/۳۱۷	**۰/۵۶۷	**۰/۴۷۴	**۰/۵۲۴	**۰/۳۳۵	۱

* معنی‌داری در سطح ۰/۰۵ ** معنی‌داری در سطح ۰/۰۱

است. همبستگی بین جهت‌گیری هم‌نوایی با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مثبت و همبستگی بین جهت‌گیری گفت‌وشنود با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی منفی است. به‌منظور پیش‌بینی وابستگی به شبکه‌های اجتماعی بر اساس

تمامی ضرایب همبستگی محاسبه شده در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار می‌باشند ($p < ۰/۰۱$). بر اساس نتایج به‌دست‌آمده همبستگی بین تمایز یافتگی با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی منفی بوده و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار

در ارتباط با متغیر تمایز یافتگی، ضریب همبستگی چندگانه برابر با $0/646$ است. همچنین مقدار ضریب تعیین (مجذور R) برابر با $0/417$ است که نشان‌دهنده میزان تبیین واریانس و تغییرات وابستگی به شبکه‌های اجتماعی توسط تمایز یافتگی است. برای بررسی استقلال باقیمانده‌ها از آماره دوربین-واتسون استفاده شد. بر اساس نتایج جدول مقدار آماره دوربین-واتسون برابر با $1/877$ است که با توجه به اینکه مقدار آن در فاصله $1/5$ تا $2/5$ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی مانده‌ها رعایت شده است. همچنین در متغیر الگوهای ارتباطی ضریب همبستگی چندگانه بین متغیر مستقل و متغیر وابسته برابر با $0/595$ است. همچنین مقدار ضریب تعیین (مجذور R) برابر با $0/354$ است که نشان‌دهنده میزان تبیین واریانس و تغییرات وابستگی به شبکه‌های اجتماعی توسط الگوهای ارتباطی است. برای بررسی استقلال باقیمانده‌ها از آماره دوربین-واتسون استفاده شد. بر اساس نتایج جدول مقدار آماره دوربین-واتسون برابر با $1/827$ است که با توجه به اینکه مقدار آن در فاصله $1/5$ تا $2/5$ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی مانده‌ها رعایت شده است. در جدول ۴ نتایج آزمون تحلیل واریانس به‌منظور بررسی مدل رگرسیونی ارائه شده آورده شده است.

تمایز یافتگی، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. نتایج مربوط به بررسی پیش‌فرض‌های آن در ادامه ارائه شده است. پیش‌فرض یکسانی پراکندگی باقیمانده‌ها نشان داد اکثریت نمره‌ها در مرکز نمودار و در امتداد نقطه صفر متمرکز شده‌اند. از این‌رو فرض نرمال بودن توزیع باقیمانده‌ها برقرار است. همچنین پیش‌فرض خطی بودن رابطه بین متغیرها نشان داد مفروضه خطی بودن رابطه بین وابستگی به شبکه‌های اجتماعی با ترکیب خطی متغیرهای پیش‌بین، به دلیل عدم وجود کجی و کشیدگی قابل ملاحظه، برقرار است. از سوی دیگر پیش‌فرض نرمال بودن باقی مانده‌ها نشان داد مقدار میانگین ارائه شده در سمت راست نمودار بسیار کوچک (نزدیک به صفر) و انحراف استاندارد نزدیک به ۱ است. بنابراین نرمال بودن توزیع مقادیر خطا را می‌توان نتیجه گرفت. جدول ۳ آماره‌های مربوط به مدل رگرسیونی را نشان می‌دهد. در جدول ۳ خلاصه آماره‌های مربوط به بر مدل رگرسیونی نشان داده شده است.

جدول ۳.

خلاصه آماره‌های مربوط به مدل رگرسیونی

مدل R	R مجذور	خطای استاندارد برآورد	آماره دوربین-واتسون
۱	۰/۶۴۶	۰/۴۱۷	۳/۶۳۹
۱	۰/۵۹۵	۰/۳۵۴	۳/۸۱۸

جدول ۴.

نتایج آزمون تحلیل واریانس

مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی‌داری
۲۷۹۶/۸۴۱	۴	۶۹۹/۲۱۰	۵۲/۷۹۳	۰/۰۰۱
۳۹۰۷/۱۰۸	۲۹۵	۱۳/۲۴۴		
۶۷۰۳/۹۴۹	۲۹۹			
۲۳۷۵/۰۷۲	۲	۱۱۸۷/۵۳۶	۸/۴۷۶	۰/۰۰۱
۴۳۲۸/۸۷۷	۲۹۷	۱۴/۵۷۵		
۶۷۰۳/۹۴۹	۲۹۹			

مربوط به وابستگی به شبکه‌های اجتماعی را به‌خوبی تبیین نماید و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده است. همچنین بر اساس نتایج مندرج در جدول، مقدار F

بر اساس نتایج مندرج در جدول ۴، مقدار F به‌دست آمده برابر با $52/793$ است که در سطح آلفای کوچک‌تر از $0/01$ معنی‌دار است، که نشان می‌دهد تمایز یافتگی می‌تواند تغییرات

رگرسیون ارائه شده است. در جدول ۵ نتایج مربوط به تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی وابستگی به شبکه‌های اجتماعی از طریق مؤلفه‌های تمایز یافتگی، آورده شده است.

به دست آمده برابر با ۸۱/۴۷۶ است که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنی‌دار است، که نشان می‌دهد الگوهای ارتباطی می‌تواند تغییرات مربوط به وابستگی به شبکه‌های اجتماعی را به خوبی تبیین نماید و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل

جدول ۵.

تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی وابستگی به شبکه‌های اجتماعی از طریق مؤلفه‌های تمایز یافتگی و الگوهای ارتباطی

شاخص‌های هم خطی		ضرایب استاندارد شده		ضرایب استاندارد نشده			
VIF	Tolerance	سطح معنی‌داری	t	Beta	خطای استاندارد	B	
		۰/۰۰۱	۴۱/۴۷۸		۱/۵۳۱	۶۳/۴۹۵	ثابت
۱/۶۶۰	۰/۶۰۳	۰/۰۰۳	۳/۰۱۹-	۰/۱۷۳-	۰/۰۴۳	۰/۱۳۰-	واکنش هیجانی
۱/۵۲۰	۰/۶۵۸	۰/۰۰۱	۳/۴۰۸-	-۰/۱۸۷	۰/۰۴۱	-۰/۱۴۱	جایگاه خود
۱/۷۲۸	۰/۵۷۹	۰/۰۰۱	۳/۹۴۵-	-۰/۲۳۰	۰/۰۴۵	-۰/۱۷۷	گریز عاطفی
۱/۷۴۶	۰/۵۷۳	۰/۰۰۱	۳/۷۱۰-	-۰/۲۱۸	۰/۰۴۵	-۰/۱۶۶	همجوشی با دیگران
		۰/۰۰۱	۱۸/۴۷۴		۲/۶۳۰	۴۸/۵۸۳	ثابت
						۸	
۱/۰۶۷	۰/۹۳۷	۰/۰۰۱	۳/۸۵۹	۰/۱۸۶	۰/۰۶۹	۰/۲۶۵	جهت‌گیری هم‌نواپی
۱/۰۶۷	۰/۹۳۷	۰/۰۰۱	۱۰/۸۰۹	-۰/۵۲۱	۰/۰۳۶	-۰/۳۸۹	جهت‌گیری گفت‌و شنود

ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای مؤلفه جهت‌گیری هم‌نواپی برابر با ۰/۱۸۶ و برای مؤلفه جهت‌گیری گفت‌و شنود برابر با -۰/۵۲۱ است. با توجه به مقدار آماره t به دست آمده که در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار است، نتیجه گرفته می‌شود که مؤلفه جهت‌گیری هم‌نواپی به شکل مثبت و مؤلفه جهت‌گیری گفت‌و شنود به شکل منفی و معنی‌داری وابستگی به شبکه‌های اجتماعی را پیش‌بینی می‌کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی وابستگی به شبکه‌های اجتماعی بر اساس تمایز یافتگی و الگوهای ارتباطی در نوجوانان شهر تهران انجام شد. به منظور بررسی رابطه بین تمایز یافتگی، الگوهای ارتباطی با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج همبستگی بین تمایز یافتگی، الگوهای ارتباطی با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی نشان داده تمامی ضرایب همبستگی

با توجه به اینکه مقدار آماره تحمل از مقدار برش ۰/۱ بیشتر است و آماره تراکم عاملی (VIF) که از مقدار برش ۱۰ کمتر است، نتیجه می‌شود که از مفروضه هم خطی، تخطی صورت نگرفته است. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای مؤلفه واکنش هیجانی برابر با -۰/۱۷۳، جایگاه خود برابر با -۰/۱۸۷، گریز عاطفی برابر با -۰/۲۳۰ و برای مؤلفه همجوشی با دیگران برابر با -۰/۲۱۸ است. با توجه به مقدار آماره t به دست آمده که در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار است، نتیجه گرفته می‌شود که مؤلفه‌های تمایز یافتگی به شکل منفی و معنی‌داری وابستگی به شبکه‌های اجتماعی را پیش‌بینی می‌کنند. در جدول ۵ نتایج مربوط به تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی وابستگی به شبکه‌های اجتماعی از طریق الگوهای ارتباطی، آورده شده است. با توجه به اینکه مقدار آماره تحمل از مقدار برش ۰/۱ بیشتر است و آماره تراکم عاملی (VIF) که از مقدار برش ۱۰ کمتر است، نتیجه می‌شود که از مفروضه هم خطی، تخطی صورت نگرفته است. مقدار

محاسبه شده در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار می‌باشند ($p < 0/01$). بر اساس نتایج به‌دست‌آمده همبستگی بین تمایز یافتگی با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی منفی بوده و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار است. همبستگی بین جهت‌گیری هم‌نوایی با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مثبت و همبستگی بین جهت‌گیری گفت‌و شنود با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی منفی است. همچنین همبستگی بین مؤلفه پنهان‌کاری خودتنظیمی هیجانی با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مثبت و همبستگی بین مؤلفه‌های سازش و تحمل با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی منفی است. این نتیجه با یافته‌های غفوری و حقایق (۱۴۰۰)، میکائیلی و حبیبی (۱۳۹۶)، کیخسروانی و همکاران (۱۳۹۶)، هو و همکاران (۲۰۱۹) و مقبل و کوک (۲۰۱۸) همسو و هم‌جهت است.

در تبیین نتایج می‌توان گفت امروزه جوامع شبکه‌ای با چالش‌هایی چون نابرابری اجتماعی، هویت‌های جدید، تمایز پذیری و شالوده‌شکنی نهادها و فرصت‌هایی چون نقش اینترنت و شبکه‌های اجتماعی در تعامل و همزیستی جهانی، شکل‌گیری هویت سیال و غیره روبه‌رو شده‌اند که در آن به علت وجود چالش‌ها انسجام اجتماعی و هویتی در جامعه و به‌خصوص در کشورهای در حال توسعه مانند ایران متزلزل شده است. فرآیند گسترش قلمرو روابط زندگی اجتماعی دنیای اجتماعی افراد را بسیار بزرگ‌تر می‌کند و احساس کنترل ناپذیر شدن و عدم توانایی روبرو شدن با شرایط جدید را در آن‌ها به وجود می‌آورد. لذا در این شرایط نوجوانان در تنش‌ها و مسائل میان - شخصی موجود، همراه با جو عاطفی حاکم بر محیط اطرافشان حرکت می‌کنند و در آن غرق می‌شوند و کنترلی بر آن ندارند هنگام استفاده زیاد از شبکه‌های مجازی زمان زیادی به آن اختصاص داده و خود را درگیر مسائل گوناگون می‌کنند لذا این موضوع سبب می‌شود گسلسش در روابط برای آن‌ها به وجود آید، چراکه از توانایی فرد در تفکیک فرایندهای عقلانی و احساسی از یکدیگر کاسته می‌شود.

در تبیین این یافته باید اشاره کرد بین الگوهای ارتباطی خانواده و کیفیت زندگی رابطه معنی‌داری وجود دارد؛ زیرا

کیفیت زندگی بهزیستی اجتماعی و هیجانی را در بردارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت افراد وابسته به اینترنت به دلیل ناتوانی در درگیر شدن با مشکلات به دنیای مجازی پناه برده و جذب اینترنت و گاهی معتاد به آن می‌گردند؛ چیزی که به‌ظاهر کمک می‌کند تا آن‌ها از تنهایی، احساس کلافگی و ارتباطات ناکارآمد رهایی یابند. این افراد ممکن است در ابتدا از روی کنجکاوی به‌سوی اینترنت جذب شوند، اما به تدریج از این فضا به‌منظور سرکوب و یا کاهش اضطراب و تنش‌های زندگی بهره می‌گیرند. خانواده نوجوان و کیفیت و کمیت ارتباطات بین اعضای خانواده به همراه الگوی ارتباطی بین اعضا از جمله متغیرهای تأثیرگذار بر بهزیستی زندگی نوجوان است. هر چه خانواده‌ها به فرزندان خود بیشتر توجه نمایند، بیشتر قادر خواهند بود آن‌ها را درگیر تعاملات واقعی و عینی با اعضای خانواده نموده و مانع پرداختن بیش‌ازحد به اینترنت گردند. خانواده‌هایی که شرایطی را به وجود می‌آورند که در آن تمام اعضای خانواده تشویق به شرکت آزادانه و راحت در تعامل و بحث در زمینه طیف گسترده‌ای از موضوعات می‌شوند، فرزندان از اعتماد به اینترنت کمتری برخوردار هستند. فرزندان این خانواده‌ها می‌آموزند که هیجان‌های خود چه مثبت و منفی ابراز کنند و کمتر روی به اینترنت آورده و اعتماد به اینترنت پیدا می‌کنند.

این مطالعه با برخی محدودیت‌ها مواجه بوده است. از آنجایی‌که این تحقیق در جامعه آماری دانش‌آموزان انجام شده است لذا از تعمیم نتایج به سایر گروه‌ها باید با احتیاط عمل کرد. عدم پاسخگویی دقیق برخی از آزمودنی‌ها به سؤالات پرسشنامه‌ها سبب کاهش دقت نتایج شده است. پیشنهاد می‌شود مطالعات هم‌راستا در سایر گروه‌های جمعیتی در سایر مناطق کشور انجام شود و نتایج مطالعات انجام شده مورد مقایسه قرار گیرند. همچنین از سایر روش‌های نمونه‌گیری که امکان کنترل دقیق‌تری را فراهم می‌کنند و میزان خطای آماری را کاهش می‌دهد استفاده شود. با توجه به رشد فزاینده شبکه‌های اجتماعی، برنامه‌ریزی برای منابع هویت‌ساز جدید با توجه به فضای مجازی در برنامه‌ریزی‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی الزامی است. آموزش لازم و کافی به کاربران

کشتکاران، ط. (۱۳۸۸). رابطه الگوهای ارتباطی خانواده با تاب آوری در دانشجویان دانشگاه شیراز. *دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، ۱۱(۳۹)، ۴۳-۵۳.

کوروش نیا، م.، و لطیفیان، م. (۱۳۸۶). بررسی روانی و پایایی ابزار تجدیدنظر شده الگوهای ارتباطات خانواده. *خانواده پژوهی*، ۳(۱۲)، ۸۵۵-۸۷۵.

کیخسروانی، م.، دهقانی، آ.، و دهقانی، ی. (۱۳۹۶). رابطه علی خودتنظیمی و هوش اخلاقی با آمادگی به اعتیاد از طریق میانجی‌گری هیجان‌خواهی. *فصلنامه علمی اعتیادپژوهی*، ۱۱(۴۳)، ۲۴۹-۲۶۶. <http://etiadpajohi.ir/article-1-۲۶۶-۲۴۹-1469-fa.html>

میکائیلی، ن.، و حبیبی، ی. (۱۳۹۶). طراحی و آزمون الگوی علی رابطه بین اعتیاد به اینترنت با خودتنظیمی هیجانی، حساسیت به طرد و خودافشایی برخط با میانجی‌گری اضطراب اجتماعی در دانشجویان. *فرهنگ در دانشگاه اسلامی*، ۶(۲۰)، ۳۹۵-۴۱۸. <https://www.doi.org/10.22034/ciu.2022.1306>

References

- Adilova, M. (2023). The Psychological Effect of Traps In The Social Network on Youth Mind And Spirituality. *Open Access Repository*, 4(2), 500-505. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/2WDNP>
- Bowen, M. (1993). *Family therapy in clinical practice*. Jason Aronson.
- Chen, Y., Sherren, K., Smit, M., & Lee, K. Y. (2023). Using social media images as data in social science research. *New Media & Society*, 25(4), 849-871. <https://doi.org/10.1177/14614448211038761>
- Davis, R. A. (2014). A cognitive-behavioral model of pathological Internet use. *Computers in human behavior*, 17(2), 187-195. [https://doi.org/10.1016/S0747-5632\(00\)00041-8](https://doi.org/10.1016/S0747-5632(00)00041-8)
- Aydm, B., & San, S. V. (2018). Internet addiction among adolescents: the role of self-esteem. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 3500-3505. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.04.325>
- Fallah Mehneh, T. (2017). "Disorder of Internet Addiction". *PsI*, 1: 26-31. [in Persian] <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2015.11.007>
- Hou, Y., Xiong, D., Jiang, T., Song, L., & Wang, Q. (2019). Social media addiction: Its impact, mediation, and intervention. *Cyberpsychology: Journal of psychosocial research on cyberspace*, 13(1). <https://doi.org/10.5817/CP2019-1-4>
- Lelisho, M. E., Pandey, D., Alemu, B. D., Pandey, B. K., & Tareke, S. A. (2023). The negative impact of social media during COVID-19 pandemic. *Trends in Psychology*, 31(1), 123-142. <https://doi.org/10.1007/s43076-022-00192-5>
- Moqbel, M., & Kock, N. (2018). Unveiling the dark side of social networking sites: Personal and work-related consequences of social networking site addiction.

شبکه‌های مجازی، پیش از ورود به شبکه‌های اجتماعی به‌منظور مصون ماندن از آسیب‌های ناشی از سرقت اطلاعاتی. آموزش‌های ارتباطی متناسب با فضای مجازی به‌وسیله برگزاری کارگاه‌های آموزشی به دانش‌آموزان مفید است. پیشنهاد می‌گردد به دانش‌آموزان در مورد فواید و مضرات اینترنت آموزش‌های لازم توسط مشاوران مدارس ارائه گردد.

سیاسگزارى

بدین‌وسیله از کلیه همکاران و اساتید گران‌قدری که در انجام این مطالعه یاری رسانده‌اند تشکر و قدردانی می‌گردد.

تعارض منافع

پژوهش حاضر تعارض منافی ندارد.

منابع

- اکبرزاده، ن.، محمدخانی، ک و ابوالقاسمی، م. (۱۳۹۹). تدوین و اعتباریابی الگوی یادگیری سیار مبتنی بر شبکه‌های اجتماعی در آموزش عالی ایران. *نشریه پژوهش در نظام‌های آموزشی*، ۱۴(ویژه نامه)، ۲۰۷-۲۲۴. http://www.jiera.ir/article_109740.html
- تجلی، ف.، اردلان، ا. (۱۳۸۹). رابطه ابعاد الگوهای ارتباط خانواده با خودکارآمدی و سازگاری تحصیلی. *مجله روان‌شناسی*، ۱۴(۱)، ۶۲-۷۸.
- حامدی نسب، ص.، و آیتی، م. (۱۳۹۸). نقش استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در توسعه حرفه‌ای دبیران زبان انگلیسی. *نشریه پژوهش در نظام‌های آموزشی*، ۱۳(۴۵)، ۱۲۷-۱۴۰. <https://doi.org/10.22034/jiera.2019.148635.1630>
- غفوری، ن.، و حقایق، ع. (۱۴۰۰). رابطه عملکرد خانواده با وابستگی به شبکه‌های اجتماعی با نقش واسطه‌ای خودتنظیمی هیجانی در نوجوانان. *فصلنامه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ۱۱(۳)، ۶۴-۷۷. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.22285318.1400.1.3.3.5>
- غلامزاده بافقی، ط.، و جمالی بافقی، ط. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی و رضایت زناشویی در بین زنان و مردان متأهل. *نشریه پژوهش در نظام‌های آموزشی*، ۱۲(ویژه نامه)، ۱۱۵۱-۱۱۶۵. http://www.jiera.ir/article_65047.html

- Orman, C. M. (2006). What to do if you are (or fear that you may become) addicted to the'net.
- Taylor, S. J., Muchnik, L., Kumar, M., & Aral, S. (2023). Identity effects in social media. *Nature Human Behaviour*, 7(1), 27-37. <https://doi.org/10.1038/s41562-022-01459-8>
- Wang, C. W., Ho, R. T., Chan, C. L., & Tse, S. (2015). Exploring personality characteristics of Chinese adolescents with internet-related addictive behaviors: Trait differences for gaming addiction and social networking addiction. *Addictive behaviors*, 42, 32-35. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2014.10.039>
- Yao, M. Z., & Zhong, Z. J. (2014). Loneliness, social contacts and Internet addiction: A cross-lagged panel study. *Computers in Human Behavior*, 30, 164-170. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2013.08.007>
- Kefi, H. & Perez, C. (2017). Dark Side of Online Social Networks: Technical, Managerial, and Behavioral Perspectives. In *Encyclopedia of Social Network Analysis and Mining*, 1-22. R. Alhajj and J. Rokne, Eds. New York, NY: Springer New York. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-7163-9_110217-1
- Zhou, S. X., & Leung, L. (2012). Gratification, loneliness, leisure boredom, and self-esteem as predictors of SNS-game addiction and usage pattern among Chinese college students. *International Journal of Cyber Behavior, Psychology and Learning (IJCBL)*, 2(4), 34-48. DOI: 10.4018/ijcbpl.2012100103
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2012). Internet gaming addiction: A systematic review of empirical research. *International journal of mental health and addiction*, 10(2), 278-296. <https://doi.org/10.1007/s11469-011-9318-5>
- Information & Management*, 55(1), 109-119. [in Persian] <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2015.11.007>
- Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2017). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of computer-mediated Communication*, 13(1), 210-230. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>
- Nielsen, A. C. (2019). *Global faces and networked places*. Retrieved January, 29, 2015.
- Ifinedo, P. (2016). Applying uses and gratifications theory and social influence processes to understand students' pervasive adoption of social networking sites: Perspectives from the Americas. *International Journal of Information Management*, 36(2), 192-206. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2015.11.007>
- Severin, W. J., & Tankard, J. W. (2012). *Communication theories: Origins, methods, and uses in the mass media* (pp. 300-310). New York: Longman.
- Katz, E. (1959). Mass communications research and the study of popular culture: An editorial note on a possible future for this journal. *Departmental Papers (ASC)*, 165. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2015.11.007>
- Kwon, O., & Wen, Y. (2015). An empirical study of the factors affecting social network service use. *Computers in human behavior*, 26(2), 254-263. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2009.04.011>
- Orman, C. M. (2006). What to do if you are (or fear that you may become) addicted to the'net.
- Skowron, E. A., & Friedlander, M. L. (2013). The Differentiation of Self Inventory: Development and initial validation. *Journal of counseling psychology*, 45(3), 235. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-0167.45.3.235>